

AFRIKAANSE ZELFORGANISATIES PAKKEN VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING ZELF AAN

'Over drie jaar is Nederland vrij van MEISJESBESNIJDENIS'

'Overheidsbeleid rondom vrouwelijke genitale verminking is grote energieverspilling,' zegt Alem Desta, projectmanager bij Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON). Afrikaanse zelforganisaties pakken meisjesbesnijdenis in Nederland zelf al aan. Ze voorspelt: over drie jaar worden in Nederland wonende meisjes niet meer besneden.

Alem Desta, gender-specialist en projectmanager bij Vluchtelingenorganisaties Nederland

Nederland loopt voorop met ontwikkelingshulp in Afrika speciaal gericht op vrouwen. Maar het beleid van de overheid rondom vrouwelijke genitale verminking (vgv), is grote energieverspilling. Het voorstel van staatssecretaris Jet Bussemaker voor een medisch certificaat is niet gek, maar het moet vanuit de groep ko-

eerst moeten we navragen hoe de Somaliërs, Ethiopiërs, Soedanezen, Eritreërs en Liberianen daarover denken. Wij willen weten hoe groot het reële gevaar is in Nederland. Er is geen onderzoek uitgevoerd dat duidelijk maakt hoeveel meisjes besneden zijn of een risico lopen. Wij zijn nu aan het onderzoeken of de Afrikaanse gemeenschap goed geïnformeerd is over meisjesbesnijdenis.

'Als je familie van jou afhankelijk is, kunnen ze je niet dwingen om je dochter te laten besnijden'

men. Om van bovenaf te zeggen "als je naar het buitenland gaat, moet je een certificaat halen," dat werkt gewoon niet," zegt Alem Desta, projectmanager bij Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON). 'Op 1 februari jongstleden hebben we hierover met Afrikaanse vrouwen een vergadering gehad. Met vijf vrouwen per nationaliteit van de risicogroepen. Zij waren het allemaal met elkaar eens: vroeger konden je moeder, oma of schoonmoeder je dwingen om te doen wat zij van jou verlangden. De oudere vrouwen waren de baas. Maar nu, als je in Europa woont, ben je geëmancipeerd door je financiële positie. Heel veel vluchtelingen ondersteunen hun familie financieel. Als je familie van jou afhankelijk is, dan kunnen ze je niet dwingen om dingen te doen die jij niet wilt. Ze kunnen je niet dwingen om je dochter te laten besnijden. Het certificaat kan voor een enkeling bescherming bieden. Wie denkt zo'n certificaat nodig te hebben om de druk van de familie te weerstaan, kan het aanvragen en meenemen op reis. Zo kun je laten zien dat het in Nederland een gevangenisstraf kan opleveren. Als dat helpt, moet je dat gebruiken. *Why not?*'

Onwetendheid

'In Nederland is vrouwelijke genitale verminking niet zo'n groot probleem, vanuit de Afrikaanse gemeenschap kunnen wij het land vrij maken van meisjesbesnijdenis. Binnen drie jaar moet dat lukken. Maar

Weet iedereen dat besnijdenis niet is toegestaan in Nederland en kent iedereen de gezondheidsrisico's? Sommige mensen doen het uit onwetendheid. Maar als iedereen de informatie heeft ontvangen, dan ben ik voor honderd procent overtuigd dat zij het niet meer doen. Staatssecretaris Bussemaker beroept zich op een onderzoek naar 44 meldingen bij de Advies- en Meldpunten Kinder mishandeling en de Raad voor de Kinderbescherming tussen 1 juli 2007 en 1 maart 2008, maar die cijfers zijn uit de lucht komen vallen. Als jij vraagt welk meisje in Nederland is besneden, dan kan niemand jou dat vertellen. Het is allemaal gebaseerd op vermoedens, het maakt niets concreet.'

Verkeerde pad

'In 1992 werden hulpverleners en gynaecologen in Nederland voor het eerst geconfronteerd met besneden vrouwen. Het was oorlog in Somalië en heel veel Somaliërs kwamen naar Nederland. Artsen begrepen er niets van, zij stelden rare vragen aan de Afrikaanse vrouwen: "Ben jij verbrand of wat is er met jouw lichaam gebeurd?" Gynaecologen wisten niet hoe zij vrouwen moesten helpen bij de bevalling. Het was echt een groot probleem. Er is een grote conferentie gehouden met als centrale vraag: hoe kunnen wij hulp bieden aan deze vrouwen? Er moest beleid komen. De overheid vroeg het Centrum Gezondheidszorg Vluchtelingen, het voormalige Pharos, om

onderzoek te doen. De uitkomsten daarvan waren ongelukkig. Het voorstel was om hier in Nederland een onschuldige vorm van besnijdenis te legaliseren, de incisie - een klein sneetje in de clitoris door een professional - vanuit de gedachte "het is hun cultuur". Maar dat is cultuurrelativisme.'

'Wij waren boos, want ze hadden onvoldoende informatie ingewonnen onder de Afrikanen. Afrikaanse vrouwen streden tegen besnijdenis, dus een erkenning van de operatie gooide onze strijd in het water. Wij Afrikaanse vrouwen vinden: als je "nee" zegt, moet je ook "nee" zeggen. We hebben contact gezocht met toenmalig minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Hedy d'Ancona, met de mededeling: "dat onderzoeksrapport leidt u op het verkeerde pad." We hebben haar 87.000 handtekeningen overhandigd. Mevrouw d'Ancona besloot dat er geen besnijdenissen mochten worden uitgevoerd in Nederland. Ook Pharos trok haar standpunt direct terug. Dat was een fantastische overwinning.'

Watch dogs

'We hebben al veel bereikt, vgv is in de Afrikaanse gemeenschap geen taboe meer. We voeren pittige discussies tussen voor- en tegenstanders. Binnen de Afrikaanse vrouwenbeweging geldt nu: als je zegt dat je niet weet dat het gevaarlijk is, dan is dat raar. Nu gaan wij *face to face* praten met de mensen en commitment zoeken. Dit doen we met het project "Het zwijgen voorbij", gefinancierd door Oxfam Novib. We werken met sleutelfiguren, vrouwen uit de gemeenschap die op vrijwillige basis gezinnen bezoeken en gesprekken aanknopen. De sleutelfiguren signaleren en kunnen mensen doorverwijzen.'

'We willen dat mensen beloven dat zij het niet meer doen. En dat mensen die weten dat een meisje besneden gaat worden, dat melden. Ten eerste binnen de gemeenschap zelf. Als het gevaar niet wijkt, dan schakelen we professionals in. Iedereen kent iedereen, dus we moeten elkaars *watch dogs* zijn. Al onze sleutelfiguren zijn hoog opgeleid. Sommigen hebben werk en bezoeken in de weekeinden en 's avonds de gezinnen, anderen zijn huisvrouw. We hebben ze getraind, zij zijn al jaren

actief bezig met dit onderwerp. Zij rapporteren over de gezinnen, dat documenteren wij en we analyseren de gegevens met studenten van de Vrije Universiteit.'

'Tot nu toe waren de sleutelfiguren terughoudend met signaleren, ze voelden zich een verrader tegenover de gemeenschap. Zij willen niet op hun geweten hebben dat een vrouw door hun toedoen in de gevangenis

opbouwen en eerlijk met elkaar kunnen praten, en tegelijkertijd afspraken maken over hoe zij de informatie gebruiken. Het is nog afwachten of dit gaat werken.'

Erekwestie

'Over drie jaar is Nederland vgv-vrij. We hebben inmiddels 175 Somaliërs gesproken, zij kennen allemaal de gezondheidsrisico's en zeggen "wij

vier sleutelfiguren per nationaliteit. Iedere vrouw vormt haar eigen piramide, zij onderhoudt contact met zoveel mogelijk vrouwen. Wij hebben hen getraind en zij gaan op hun beurt hun eigen groepen trainen. En zo moet de informatieoverdracht zich door de gemeenschappen heen verspreiden. Alle vrouwen schrijven een rapport over de gezinnen die zij bezoeken. In zo'n rapport staat bijvoorbeeld hoe de ouders dachten over besnijden toen ze naar Nederland kwamen en hoe zij daar nu over denken. Het is de bedoeling dat de mensen aan elkaar gaan beloven dat zij hun meisjes niet meer laten besnijden. We behandelen het als een erekwestie. Onderling zijn wij allemaal verantwoordelijk. Het is een eer om te voorkomen dat een meisje door haar familie wordt beschadigd. Als je dat ziet gebeuren, kun je dan nog leven met jezelf als je je mond erover houdt? Als je erover zwijgt, ben je een verrader. We zetten het nu op scherp: nemen jullie ons serieus? Dit is het moment van de waarheid.' ✽

'Om van bovenaf te zeggen "als je naar het buitenland gaat, moet je een certificaat halen", dat werkt gewoon niet'

belandt. Daar praten we over: wat is erger, een meisje laten besnijden of dat jij jouw vertrouwensrelatie met de familie verliest? Alle sleutelfiguren antwoorden daarop: "allebei is hetzelfde." We hebben met hen gesproken over hoe ze een vertrouwensrelatie met elkaar kunnen

doen het niet". Of ze de waarheid spreken, kan ik niet garanderen, maar ik denk het wel. De Somalische gemeenschap is in Nederland het grootst, met 21.000 mensen. Van alle Afrikaanse groepen kunnen we in die drie jaar zo'n negentig procent van de mensen spreken. We hebben

ALEM DESTA

is gender-specialist en projectmanager bij Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON) en zet zich in tegen vrouwenbesnijdenis. In 2008 publiceerde zij *Candace: the Invincible women of Ethiopia*, waarin ze breekt met het beeld van Ethiopische vrouwen als alleen maar slachtoffer.

TOP 10 BESNIJDENISLANDEN

Als de millenniumdoelen gehaald worden, is vrouwelijke genitale verminking (vgv) in 2015 de wereld uit. De huidige 10 landen met meeste besneden meisjes en vrouwen van 15 tot 49 jaar:

1. SOMALIË	97,9%
2. EGYPTE	95,8%
3. GUINEE	95,6%
4. SIERRA LEONE	94%
5. DJIBOUTI	93,1%
6. MALI	91,6%
7. SUDAN	90%
8. ERITREA	88,7%
9. ETHIOPIË	74,3%
10. BURKINA FASO	72,5%

Bron cijfers: Eliminating Female Genital Mutilation. An Interagency Statement (2008). Geneva: WHO.